
Dominans och rangordning

Dominansteori

Nästan all träning med hästar baseras idag på att du ska vara hästens ledare och precis som hästens ledarsto i flocken utöva dominans över resterande flockmedlemmar. Dominansteorin är djupt rotad, både i traditionell träning och framförallt i Natural Horsemanship. Vi kommer här att förklara varför vi själva frångått tron på denna princip.

Teorin baseras på att det finns *en* häst i flocken som bestämmer över alla andra, samtidigt sägs det att det finns *en* ledarhingst och *ett* ledarsto. Tillsammans bestämmer de över alla andra hästar i flocken, som villiga drivs framåt av hingsten och leds utav stoet.

Inom dominansteorin anser man att du måste vara dominant för att få hästen att lyda, bli respektfull och vilja följa dig. Senare forskning (Dominance and leadership: Useful concepts in human-horse interactions? *Journal of Equine Veterinary Science*) visar att detta synsätt dels är felaktigt och dels riskerar både hästens välfärd och människans säkerhet. Det finns ingen forskning som visar att vi får bättre träningsresultat när vi dominerar hästen och använder oss av ledarskapskonceptet. Hästarnas svar på träning beror snarare på beteendets förstärkningar och bestraffningar och därigenom hästens känsla i träningen!

Hackordning

Dominansteorin har sitt ursprung i början på 1900-talet då Thorleif Schjelderup-Ebbe observerade en grupp med hönor och kom fram till att: höna 1 pickade på nr 2 och 3, höna 2 pickade på höna 3 men inte på höna 1 och höna 3 pickade inte på någon annan höna alls. Han kallade denna linjära hierarki för hackordning och menade att detta var grundläggande för ordningen hos alla flocklevande djur. Att idag fortfarande använda detta förenklade sätt att se

på relationer mellan fåglar i fångenskap och överföra detta synsätt på alla flocklevande däggdjur bör ifrågasättas.

Forskare har visat på både vilda och domesticerade hästar att den som leder flocken till vattnet, är oftast den som är mest törstig, inte den som är mest "dominant". Alla andra kan följa med men gör inte alltid det. Vissa hästar verkar ha utvecklat en "hackordning" eller rangordning men detta är då ett resultat av hästhållning där hästar måste konkurrera om resurser såsom mat, vatten och utrymme. Resursvaktande är inte typiskt förekommande hos vilda frigående hästar.

Detta stämmer väl överens med det vi har lärt oss i kapitlet om känslsystemen. Att "dominans"/frustration/aggressioner förekommer när hästen känner sig begränsad (känslsystemet RASERI) när det finns ont om tillgångar eller när hästens grundbehov inte är tillgodosedda.

En studie från 2010 (*Partners with Bad Temper: Reject or Cure? A Study of Chronic Pain and Aggression in Horses*, Carole Fureix, Hervé Menguy, Martine Hausberger) visade att aggressivitet hos hästar har en stark koppling till smärta. Att vara bekväm och fri från smärta är ett av grundbehoven som vi som hästägare ska tillgodose för hästens välmående och välfärd. Aggressiva beteenden klassas inte sällan som dominanta och som ett fult personlighetsdrag hos hästen. Vi bör istället våga rannsaka vår hästhållning och träning för att försäkra oss om att vi tillgodoser alla hästens grundbehov.

Gör som hästar gör..?

Vissa träningsmetoder förespråkar att vi ska efterlikna en häst i flocken som hästen ska knyta an till och lita på. De menar då att vi ska göra det genom att dominera hästen, genom att flytta på den så som en annan häst skulle göra det: "Jag slår inte hårdare med min stick än en häst hade sparkat en annan häst i hagen", låter det bekant?

Men är det verkligen dessa beteenden som skapar kärleksfulla band?

Visst kan hästar som blivit ett par, tjafsa och bråka lite sinsemellan när de otåligt väntar på mat. Men de spenderar så mycket mer tid tillsammans i lugn och ro där de mår bra och trivs i varandras sällskap. Det är OMHÄNDERTAGANDE systemet som är aktiverat när hästarna betar mule vid mule, utan att kräva något av varandra, bara genom att vara tillsammans, klia varandra, äta tillsammans, sova tillsammans och vara nära varandra. Det är såklart detta som vi i Relationsbaserad Hästräning vill eftersträva och efterlikna för att skapa starka relationer till våra hästar, för att vi vill må bra tillsammans.